

Europos
Komisija

Kas yra Euridikė?

Euridikės tinklas padeda suprasti ir paaiškina, kaip organizuojamos skirtingos Europos švietimo sistemos ir kaip jos veikia. Tinklas pristato nacionalinių švietimo sistemų aprašus, palyginamąsias apžvalgas tam tikromis temomis, rodiklius ir statistinius duomenis. Visus Euridikės leidinius galima nemokamai skaityti Euridikės svetainėje arba užsisakyti jų spausdintines kopijas. Euridikė siekia skatinti supratimą, bendradarbiavimą, pasitikėjimą ir judumą Europos ir tarptautiniu lygmeniu. Tinklą, kurį sudaro Europos šalyse esantys nacionaliniai skyriai, koordinuoja ES švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga. Daugiau informacijos apie Euridikę rasite <http://ec.europa.eu/eurydice>

Visa ataskaita

„Mokytojo profesija Europoje: praktinė patirtis, samprata ir politikos kryptys“ anglų kalba skelbiama Euridikės svetainėje <http://ec.europa.eu/eurydice>

Ataskaitos spausdintines kopijas

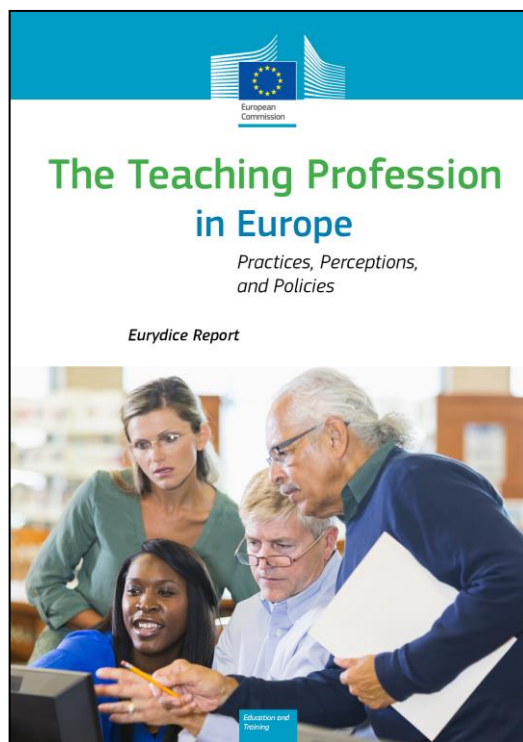
galima užsisakyti el. paštu eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontaktinis asmuo

Wim Vansteenkiste
Komunikacijos ir leidinių skyrius
+32 2 299 50 58

Euridikės naujienos

Mokytojo profesija Europoje: praktinė patirtis, samprata ir politikos kryptys

Ar mokytojo profesija šiandien yra patraukli? Kokios mokytojų darbo sąlygos? Kaip mokytojai rengiami darbui? Ar tarptautinis judumas populiarus tarp mokytojų?

Europos Komisija ir Europos Sąjungos Taryba neseniai pabrėžė, kad reikia gerinti mokytojų mokymą, užtikrinti jų nuolatinį profesinį tobulinimąsi ir didinti mokytojo profesijos patrauklumą ⁽¹⁾. Todėl Euridikės ataskaitoje „Mokytojo profesija Europoje: praktinė patirtis, samprata ir politikos kryptys“ gvildenamos sąsajos tarp politikos kryptių, reglamentuojančių mokytojo profesiją, ir pateikiami mokytojų požiūriai, praktinė patirtis ir nuomonės. Rengiant ataskaitą buvo apklausti beveik du milijonai pagrindinio ugdymo (ISCED 2) mokytojų iš 28 ES šalių narių, Islandijos, Lichtenšteino,

Juodkalnijos, buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos, Norvegijos, Serbijos ir Turkijos. Ataskaitoje pateikiami Euridikės ir Eurostato / UOE (UNESCO, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ir Eurostato) duomenys, taip pat tarptautinio mokymo ir mokymosi tyrimo TALIS 2013 ⁽²⁾ antrinės analizės duomenys, apimantys kiekybinius ir kokybinius rodiklius.

„Euridikės naujienose“ pateikiamos pačios svarbiausios ataskaitos išvados, didelis dėmesys skiriamas perėjimui nuo studijų prie mokytojo profesijos, mokytojų nuolatiniam profesiniam tobulinimuisi, tarptautiniam judumui, mokytojų demografinėi padėčiai ir darbo sąlygoms.

⁽¹⁾ 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvados dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“)

⁽²⁾ <http://www.oecd.org/edu/school/talis-2013-results.htm>

Mokytojo profesiją daugiausia renkasi moterys, ir artimiausioje ateityje gali trūkti šios srities specialistų

Šiuo metu moterų mokytojų skaičius daug didesnis nei vyrų, ir šis skirtumas didėja. Net tose šalyse, kuriose užtikrinama geresnė lyčių pusiausvyra, vis mažiau vyrų renkasi mokytojo profesiją.

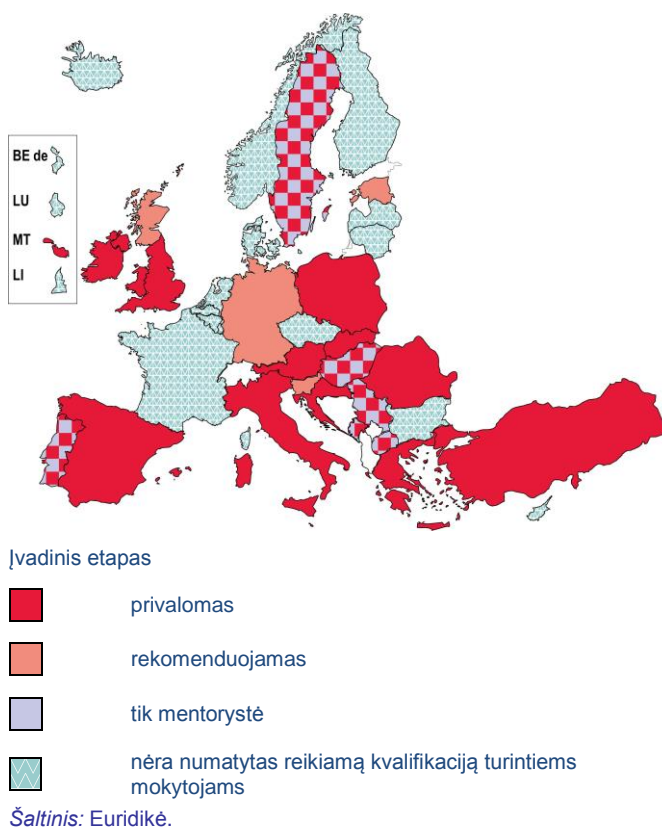
Europoje du trečdaliai mokytojų yra vyresni nei 40 metų ir maždaug 40 proc. išeis į pensiją per artimiausius 15 metų. Jei nebus parengta mokytojų skaičiaus didinimo politika, kai kuriose šalyse dėl mokytojų senėjimo gali trūkti mokytojų.

Beveik dviejuose trečdaliuose Europos šalių reikiama kvalifikaciją turintiems pradedantiems mokytojams suteikiama galimybė pereiti struktūrinį įvadinį etapą

Bendrai sutariama, kad perėjimas nuo studijų prie darbo mokykloje yra labai svarbus laikotarpis jaunų mokytojų gyvenime. Svarbu, kad per šį laikotarpį jauni mokytojai sustiprintų savo gebėjimus, įgytų pasitikėjimo savimi ir neatsisakytų šios profesijos savo karjeros pradžioje. Beveik dviejuose trečdaliuose šalių reikiama kvalifikaciją turintiems pradedantiems mokytojams valstybinėse mokyklose suteikiama galimybė pereiti struktūrinį įvadinį etapą, per kurį rengiami papildomi mokymai, teikiama asmeninė pagalba ir konsultacijos. Tokia pagalba paprastai teikiama vienus metus ir apima įvairias veiklas, pavyzdžiui, mentorystę, planuotus susitikimus su mokyklos direktoriumi ir (arba) kolegomis, tarpusavio vertinimą. Jei įvadinis etapas yra, dažniausiai privaloma jį pereiti. Įvadinis etapas papildo profesinį mokymą, vykdomą pirminio mokytojų rengimo etape, ir paprastai baigiasi vertinimo procesu. Prancūzijoje ir Liuksemburge, kur pirminio mokytojų rengimo etape organizuojami konkursiniai egzaminai, įvadinis etapas vykdomas profesinio mokymo metu mokytojams atlyginant už jų veiklą.

Visoje Europoje tik šešių švietimo sistemų ne mažiau kaip 60 proc. jaunų mokytojų dalyvavo įvadinėse programose. Šis skaičius didžiausias Jungtinėje Karalystėje (Anglijoje) ir Bulgarijoje.

Įvadinio etapo, skirto reikiama kvalifikaciją turintiems pradedantiems pagrindinio ugdymo mokytojams (ISCED 2), statusas pagal nacionalinius teisės aktus, 2013–2014 m.

Beveik visi reikiama kvalifikaciją turintys pradedantieji mokytojai pirmojoje savo darbo vietoje gauna mentoriaus pagalbą

Nors ne visos šalys yra nustačiusios visapusišką įvadinį etapą, veikiantį visoje sistemoje, mentoriaus pagalba teikiama beveik visose Europos šalyse. Šalyse, kuriose įvadinį etapą privalo pereiti visi reikiama kvalifikaciją turintys pradedantieji mokytojai, dirbantys valstybinio ugdymo įstaigose, mentorystė paprastai yra būtina įvadinio etapo dalis. Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje (Šiaurės Airijoje) pradedantieji mokytojai mentoriaus pagalbą gauna ir pasibaigus įvadiniam etapui. Visoje ES mokytojų, kurie turi mentorių, skaičius jaunesnių nei 30

metų mokytojų amžiaus grupėje tris kartus didesnis nei 30–39 metų grupėje. Tai patvirtina požiūrį, kad mentoriaus pagalba dažniausiai reikalinga pradedantiems mokytojams. Mentoriaus pagalbą dažniausiai teikia daugiau patirties turintys aukštesniųjų klasių mokytojai. Kai kuriose šalyse mokytojams mentoriams rengiami specialūs mokymai arba teikiama pagalba.

Mokytojų teigimu, jiems labiau reikia profesiskai tobulintis mokymo metodikos srityje nei dalyko srityje

Europos Sąjungos švietimo kokybės gerinimo strategijoje nuolatiniam profesiniam tobulinimuisi skiriamas labai didelis dėmesys. Išnagrinėjus mokytojų profesinio tobulinimosi poreikius, paaiškėjo, kad jie yra pasirengę dėstyti savo dalyką, bet nori taikyti įvairesnius mokymo metodus. Mokytojai norėtų tobulintis tokiose srityse, kurios padėtų jiems veiksmingai dirbti ir neatsilikti nuo gyvenimo, pavyzdžiui, technologijų srityje, ir didinti mokinių gebėjimus. Daugiau nei 50 proc. mokytojų

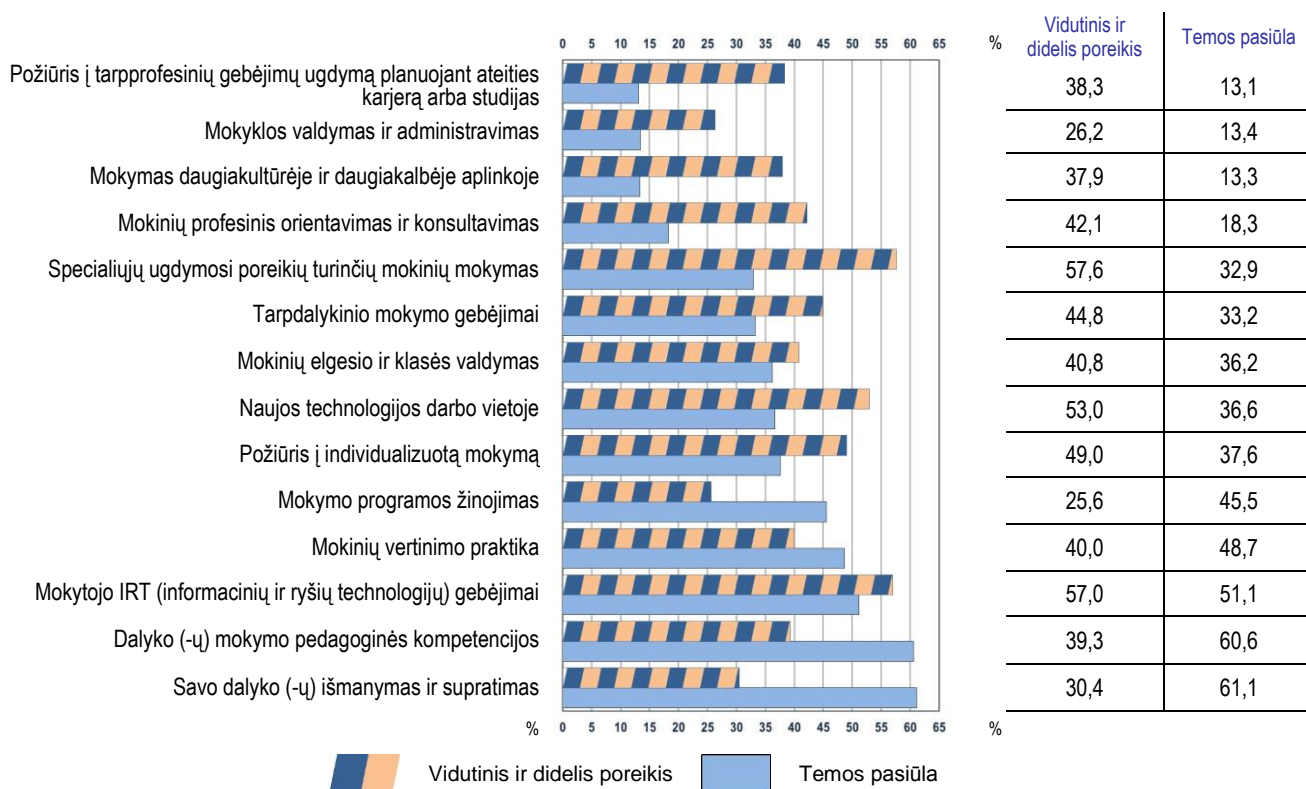
išreiškė vidutinį ir didelį poreikį dalyvauti profesinio tobulinimosi programose temomis „Specialių poreikių turinčių mokinių mokymas“, „Mokytojo IRT (informacinių ir ryšių technologijų) gebėjimai“ ir „Naujosios technologijos darbo vietoje“. Šiek tiek mažiau nei 50 proc. mokytojų norėtų dalyvauti tobulinimosi programose temomis „Požiūris į individualizuotą mokymą“, „Tarpdalykinio mokymo gebėjimai“ ir „Mokinių profesinis orientavimas ir konsultavimas“.

Profesinio tobulinimosi veiklų turinys ne visada atitinka mokytojų išreikštus poreikius

Daugelyje šalių nuolatinis profesinis tobulinimasis yra mokytojų pareiga. Tačiau dažnai nuolatinio profesinio tobulinimosi turinys neatitinka mokytojų išreikštų poreikių. Profesinio tobulinimosi temų, kurių poreikis didelis, turinys dažnai būna per mažai susijęs su ta tema. Pavyzdžiui, 38 proc. mokytojų išreiškė vidutinį ir didelį poreikį dalyvauti profesinio tobulinimosi programoje tema „Mokymas daugiakultūroje ir daugiakalbėje aplinkoje“, tačiau jų profesinio tobulinimosi programos apėmė tik 13 proc. šios temos. Toks atotrūkis matomas ir kitose temose: „Mokinių

profesinis orientavimas ir konsultavimas“, „Specialių poreikių turinčių mokinių mokymas“ ir „Tarpdalykinio mokymo gebėjimai“. Ir priešingai, profesinio tobulinimosi temų, kurių poreikis tarp mokytojų mažas, pasiūla dažnai būna perteklinė. Tai temos „Mokymo programos žinojimas“ ir „Savo dalyko (-ų) išmanymas ir supratimas“. Tik keletas temų beveik atitinka poreikį ir pasiūlą, pavyzdžiui, „Mokytojo IRT gebėjimai“.

Pagrindinio ugdymo (ISCED 2) mokytojų, kurių nuolatinio profesinio tobulinimosi programos per 12 mėnesių iki apklausos apėmė išvardytas temas, ir mokytojų, išreikšusių vidutinį ir didelį poreikį dalyvauti programose šiomis temomis, skaičius procentais ES lygmeniu, 2013 m.

Šaltinis: Euridikė, pagal EBPO, TALIS 2013 duomenis.

Reikia labiau atsižvelgti į mokytojų profesinio tobulinimosi poreikius

Kai kuriose šalyse aukščiausios valstybinės švietimo institucijos nustato mokytojų nuolatinio profesinio tobulinimosi programas, kitose šalyse švietimo institucijos užsiima tik reformų vykdymu. Įdomu tai, kad tų šalių, kurių mokytojai išreiškė didesnį profesinio tobulinimosi poreikį, aukščiausios švietimo institucijos labiau kišasi į mokytojų nuolatinio profesinį tobulinimąsi.

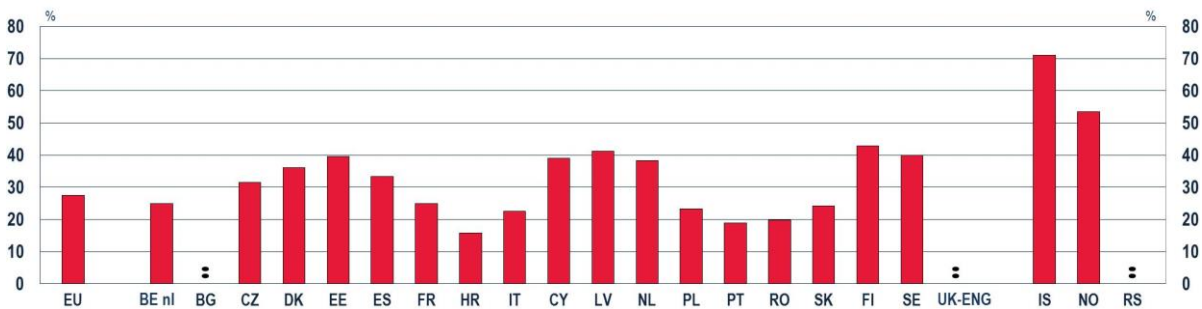
Ši situacija rodo, kokie yra mokytojų poreikiai ir kaip į juos atsižvelgiama formuojant nacionalinę politiką nuolatinio profesinio tobulinimosi srityje. Todėl profesinio tobulinimosi turinys turėtų būti nustatomas glaudžiau bendradarbiaujant aukščiausiosios institucijoms, mokykloms ir mokytojams, užtikrinant, kad į mokytojų nuomonę būtų atsižvelgta ir kad ji būtų išgirsta.

Mažiau nei trečdalis mokytojų buvo išvykę į užsienio šalis profesiniais tikslais

ES lygmeniu apie 27 proc. mokytojų bent kartą lankėsi užsienyje profesiniais tikslais. Diagramoje pateikti duomenys rodo, kad užsienyje daugiausia lankėsi Šiaurės šalių ir Baltijos šalių mokytojai. Visose šalyse, kuriose buvo atlikta apklausa, išskyrus Islandiją, šiuolaikinių užsienio kalbų mokytojų judumas buvo didžiausias, palyginti su socialinių mokslų, kalbos ir literatūros, gamtos mokslų ir matematikos mokytojų judumu. Šiuolaikinių užsienio kalbų mokytojams, labiau nei kitų dalykų mokytojams, tarptautinis judumas yra

svarbesnis profesinis poreikis tiek įvadiniame etape, tiek siekiant nuolatinio profesinio tobulėjimo. ES lygmeniu daugiau nei pusė šiuolaikinių užsienio kalbų mokytojų buvo išvykę į užsienio šalis profesiniais tikslais. Mokytojai turi galimybę didinti praktines kalbos, kurią dėsto, žinias, geriau susipažinti su šalies kultūra ir perduoti šias žinias mokiniams. ES lygmeniu daugiau nei 40 proc. apklausoje dalyvavusių šiuolaikinių užsienio kalbų mokytojų sakė, kad niekada nebuvo išvykę į užsienio šalis profesiniais tikslais.

Pagrindinio ugdymo (ISCED 2) mokytojų, kurie buvo išvykę į užsienio šalis profesiniais tikslais, skaičius procentais, 2013 m.

Šaltinis: Euridikė, pagal EBPO, TALIS 2013 duomenis.

Programa „Erasmus+“ yra pagrindinė mokytojų tarptautinio judumo finansavimo sistema

Pagrindinė mokytojų tarptautinio judumo finansavimo sistema Europos Sąjungoje yra ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus+“ (2014–2020 m.). Pagal šią programą studijas baigiantieji ir praktikuojantys mokytojai gali gauti judumo stipendijas, kad galėtų studijuoti ar dalyvauti profesinio tobulinimosi programose užsienyje, taip pat dalyvauti su judumo

programomis susijusiose tarptautiniuose projektuose. Iš visų užsienio šalyse profesiniais tikslais viešėjusių mokytojų beveik ketvirtis išvyko pagal ES programas, o dešimtadalis pagal nacionalines ir regionines programas. Daugiau nei pusėje visų Europos šalių, daugiausia Vakarų ir Šiaurės Europoje, veikia nacionalinės aukščiausio lygio mokytojų judumo skatinimo sistemos.

Vertinant mokytojo profesijos patrauklumą reikia atsižvelgti į daugelį veiksnių

Darbo sąlygos, pavyzdžiui, užimtumo statusas, darbo užmokestis, darbo valandos, gali labai skirtis įvairiose Europos šalyse. Kai kurios iš šių sąlygų gali turėti įtakos mokytojų pasitenkinimui darbu ir jų supratimui, kaip juos

vertina visuomenė. Tačiau, kaip rodo ataskaita, svarbūs ir kiti veiksniai, pavyzdžiui, mokytojų ir mokinių santykiai, mokytojų bendradarbiavimas, grįžtamojo ryšio ir vertinimo sistemos.

Visa ataskaita „Mokytojo profesija Europoje: praktinė patirtis, samprata ir politikos kryptys“ anglų kalba skelbiama Euridikės svetainėje

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:The_Teaching_Profession_in_Europe:_Practices,_Perceptions,_and_Policies.

Taip pat žr. „Mokytojai ir švietimo darbuotojai“ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Teachers_and_Education_Staff.